

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

PHẠM THỊ THỦY

**VIỆC LÀM CHO NÔNG DÂN
KHI THU HỒI ĐẤT Ở HÀ NỘI**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

HÀ NỘI - 2014

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

PHẠM THỊ THỦY

**VIỆC LÀM CHO NÔNG DÂN
KHI THU HỒI ĐẤT Ở HÀ NỘI**

Chuyên ngành: Kinh tế chính trị

Mã số: 62 31 01 01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS NGUYỄN VĂN HẬU

HÀ NỘI-2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các tài liệu, số liệu trích dẫn trong luận án là trung thực, có nguồn gốc rõ ràng. Những kết luận khoa học của luận án chưa từng được ai công bố trong bất cứ công trình nào.

Tác giả luận án

Phạm Thị Thủy

MỤC LỤC

	Trang
MỞ ĐẦU	1
Chương 1. TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU VỀ VIỆC LÀM CHO NÔNG DÂN KHI THU HỒI ĐẤT Ở HÀ NỘI	7
1.1. Tình hình nghiên cứu về việc làm cho nông dân khi thu hồi đất ở Hà Nội	7
1.2. Nhận xét chung về tình hình nghiên cứu có liên quan đến đề tài việc làm cho nông dân khi thu hồi đất ở Việt Nam hiện nay	23
Chương 2. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ VIỆC LÀM CHO NÔNG DÂN KHI THU HỒI ĐẤT	27
2.1. Lý luận chung về việc làm cho nông dân khi thu hồi đất	27
2.2. Giải quyết việc làm cho nông dân khi thu hồi đất	43
2.3. Kinh nghiệm của một số địa phương trong việc giải quyết việc làm cho nông dân khi thu hồi đất	62
Chương 3. THỰC TRẠNG VIỆC LÀM CHO NÔNG DÂN KHI THU HỒI ĐẤT Ở HÀ NỘI	69
3.1. Khái quát điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội của Hà Nội có liên quan đến việc làm và giải quyết việc làm cho nông dân khi thu hồi đất	69
3.2. Thực trạng việc làm và giải quyết việc làm cho nông dân Hà Nội khi thu hồi đất nông nghiệp	82
3.3. Đánh giá chung về giải quyết việc làm cho nông dân khi thu hồi đất ở Hà Nội trong thời gian qua	104
Chương 4. QUAN ĐIỂM VÀ GIẢI PHÁP GIẢI QUYẾT VIỆC LÀM CHO NÔNG DÂN KHU THU HỒI ĐẤT Ở HÀ NỘI	120
4.1. Dự báo tình hình thu hồi đất và quan điểm giải quyết việc làm cho nông dân Hà Nội khi thu hồi đất nông nghiệp	120
4.2. Giải pháp giải quyết việc làm cho nông dân khi thu hồi đất ở Hà Nội	126
KẾT LUẬN	153
CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI	157
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	158
PHỤ LỤC	167

DANH MỤC VIẾT TẮT

CNH	:	Công nghiệp hóa
CNH, HĐH	:	Công nghiệp hóa, hiện đại hóa
DNVVN	:	Doanh nghiệp vừa và nhỏ
GQVL	:	Giải quyết việc làm
KH-CN	:	Khoa học - Công nghệ
KCN	:	Khu công nghiệp
TP	:	Thành phố
TTDVVL	:	Trung tâm dịch vụ việc làm

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1:	Mức độ hiểu biết và mức độ thành thạo của người nông dân với các hoạt động sản xuất nông nghiệp (%)	34
Bảng 3.1:	Tốc độ tăng trưởng và cơ cấu kinh tế của TP Hà Nội	72
Bảng 3.2:	Tình hình xuất khẩu sản phẩm nông nghiệp của Hà Nội	74
Bảng 3.3:	Dân số trung bình ở Hà Nội.	75
Bảng 3.4:	Lực lượng lao động của Hà Nội	75
Bảng 3.5:	Trường dạy nghề, trung học chuyên nghiệp và cao đẳng, đại học trên địa bàn Hà Nội	77
Bảng 3.6:	Giáo viên, học sinh các trường dạy nghề, trung học chuyên nghiệp và cao đẳng, đại học	78
Bảng 3.7:	Thu nhập bình quân đầu người 1 tháng, tỷ lệ hộ nghèo và chênh lệch giàu nghèo năm 2008	79
Bảng 3.8:	Tình hình thu hồi, bàn giao đất cho các chủ dự án tại Hà Nội năm 2008- 2011	81
Bảng 3.9:	Số giờ làm việc bình quân/ tuần của lao động từ 15 tuổi trở lên, năm 2011	83
Bảng 3.10:	Tỷ trọng lao động chia theo nhóm giờ làm việc trong tuần/ năm của Hà Nội năm 2011	84
Bảng 3.11:	Cơ cấu trình độ chuyên môn kỹ thuật của lao động trong độ tuổi lao động ở Hà Nội năm 2011.	85
Bảng 3.12:	Nghề nghiệp chính của lao động vùng thu hồi đất năm 2008	87

Bảng 3.13:	Việc làm của lao động sau khi thu hồi đất năm 2012	88
Bảng 3.14:	Thu hồi đất nông nghiệp và nhu cầu lao động GQVL	89
Bảng 3.15:	Cơ cấu lao động trong tuổi lao động chia theo thành phần kinh tế năm 2011 ở Hà Nội.	91
Bảng 3.16:	Cách thức tìm việc/ xin việc của những người đang tìm việc trong tuổi lao động năm 2011 ở Hà Nội.	109
Bảng 3.17:	Cơ cấu lao động trong độ tuổi lao động ở Hà Nội năm 2011 chia theo vị thế làm việc.	110
Bảng 3.18:	Mục đích sử dụng tiền đền bù của nông dân khi thu hồi đất nông nghiệp	117
Bảng 3.19:	Thực trạng hỗ trợ tìm việc làm	118

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Nguồn lực con người có vai trò to lớn trong sự nghiệp phát triển bền vững của mỗi quốc gia, dân tộc. Vấn đề nguồn lực con người được Đảng ta hết sức coi trọng, là tư tưởng cơ bản xuyên suốt trong thời kỳ đổi mới, đặc biệt từ Đại hội VII đến nay "... Con người Việt Nam có truyền thống yêu nước, cần cù sáng tạo, có nền tảng văn hoá, giáo dục, có khả năng nắm bắt nhanh khoa học và công nghệ... đó là nguồn lực quan trọng nhất" [25]. Con người Việt Nam trong thời kỳ mới đã có những bước chuyển biến đáng kể, thực sự say mê, sáng tạo trong lao động, học tập, nghiên cứu... góp phần quan trọng trong việc tạo ra bộ mặt mới của đất nước.

Tuy nhiên để phát huy được những tiềm năng đó thì phải được thể hiện qua quá trình lao động sản xuất mà một trong những biểu hiện cụ thể của nó đó chính là việc làm và hiệu quả về mặt kinh tế - xã hội mà nó tạo ra. Vì vậy, trong văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ IX của Đảng đã nhấn mạnh: "GQVL là nhân tố quyết định để phát huy nhân tố con người, ổn định và phát triển kinh tế, làm lành mạnh xã hội, đáp ứng nguyện vọng chính đáng và yêu cầu bức xúc của nhân dân" [26].

Xu hướng chung của quá trình CNH các nước đang phát triển gắn với quá trình chuyển dịch cơ cấu ngành kinh tế theo hướng giảm tỷ lệ lao động nông nghiệp, tăng tỷ trọng lao động công nghiệp và dịch vụ. Trong đó xu hướng đô thị hoá, phát triển các khu công nghiệp, các trung tâm kinh tế, văn hoá mới dẫn đến tình trạng một số đông lao động mất đất sản xuất, mất nghề phải chuyển sang các công việc khác. Tình hình này đang diễn ra đối với quá trình CNH, HĐH của Việt Nam nói chung và Hà Nội nói riêng.

Thực tiễn cho thấy, hình thành khu công nghiệp và khu đô thị mới một mặt là nơi tập trung những ưu thế của nền văn minh công nghiệp, mặt khác là

nơi tích tụ những mặt trái hay những vấn nạn của quá trình đô thị hoá bắt nguồn từ tình trạng mất việc làm của nông dân bị thu hồi đất canh tác nông nghiệp. GQVL cho nông dân bị thu hồi đất vì mục tiêu đô thị hoá, công nghiệp hoá là yêu cầu cấp bách, đồng thời tạo tiền đề cần thiết bảo đảm đô thị hoá, công nghiệp hoá thành công bền vững.

Những năm qua, Thủ đô Hà Nội đã đạt được nhiều thành tựu về GQVL cho người lao động đặc biệt là lao động nông thôn ở các huyện ngoại thành Hà Nội thông qua triển khai hàng loạt các chương trình phát triển kinh tế gắn với giải quyết các vấn đề xã hội. Với chủ trương phát triển kinh tế - xã hội và gắn với vấn đề GQVL của Thành phố Hà Nội đã có tác động tích cực đến tăng cầu lao động, thúc đẩy thị trường lao động phát triển, cơ cấu lại lực lượng lao động, góp phần nâng cao chất lượng lao động, tạo môi trường và nhiều cơ hội cho người nông dân bị thu hồi đất nông nghiệp tìm được việc làm, ổn định đời sống. Tuy nhiên, kết quả trên chưa phải là nhiều trong điều kiện sức ép về việc làm của Thành phố, đặc biệt là đối với nông dân khi thu hồi đất ở các huyện ngoại thành ngày càng gia tăng dưới tác động của quá trình đô thị hoá, công nghiệp hoá. Trong quá trình cơ cấu, sắp xếp lại doanh nghiệp, một bộ phận lao động đáp ứng được yêu cầu mới về tuyển dụng, nhưng không thể đào tạo lại, bị mất việc làm; vấn đề chuyển đổi ngành nghề, đào tạo, phục hồi thu nhập cho số lao động trong diện thu hồi đất đề phục vụ yêu cầu của quá trình đô thị hoá còn nhiều khó khăn... càng làm cho vấn đề GQVL ngày càng là vấn đề bức xúc.

Vì vậy, việc nghiên cứu vấn đề "*Việc làm cho nông dân khi thu hồi đất ở Hà Nội*" được tác giả chọn làm đề tài luận án tiến sĩ.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục đích nghiên cứu

Phân tích, đánh giá thực trạng việc làm và giải quyết việc làm cho nông

dân khi thu hồi đất ở TP.Hà Nội, chỉ ra những kết quả đạt được và những mặt còn hạn chế, yếu kém và nguyên nhân, từ đó đề xuất các quan điểm, phương hướng và giải pháp chủ yếu nhằm giải quyết việc làm, bảo đảm ổn định đời sống lâu dài cho nông dân khi thu hồi đất ở TP. Hà Nội.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Hệ thống hoá những vấn đề lý luận cơ bản về việc làm và giải quyết việc làm cho nông dân khi thu hồi đất.

- Nghiên cứu kinh nghiệm của một số địa phương trong nước về giải quyết việc làm cho nông dân khi thu hồi đất và rút ra bài học kinh nghiệm đối với Hà Nội.

- Phân tích, đánh giá thực trạng việc làm và giải quyết việc làm cho nông dân khi thu hồi đất ở TP.Hà Nội, chỉ ra những kết quả đạt được và những mặt còn hạn chế, yếu kém trong GQVL cho nông dân khi thu hồi đất ở Thành Phố Hà Nội trong thời gian qua.

- Đề xuất quan điểm và giải pháp GQVL nhằm bảo đảm ổn định đời sống lâu dài cho nông dân khi thu hồi đất ở TP. Hà Nội.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của luận án là: việc làm cho nông dân khi thu hồi đất dưới góc độ kinh tế chính trị.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

- Luận án giới hạn phạm vi nghiên cứu là việc làm và giải quyết việc làm cho nông dân khi thu hồi đất ở Hà Nội từ năm 2005 trở lại đây.

- Địa điểm nghiên cứu, khảo sát: Các huyện ngoại thành Hà Nội, đặc biệt tác giả đi khảo sát thực tế tại các quận, huyện Quốc Oai, Từ Liêm, Hà Đông, Đan Phượng là những huyện có tỷ lệ thu hồi đất nông nghiệp cao nhất, có xã diện tích đất nông nghiệp thu hồi lên đến 80% tổng diện tích đất nông nghiệp hiện có và các huyện phía Bắc và Tây Bắc của